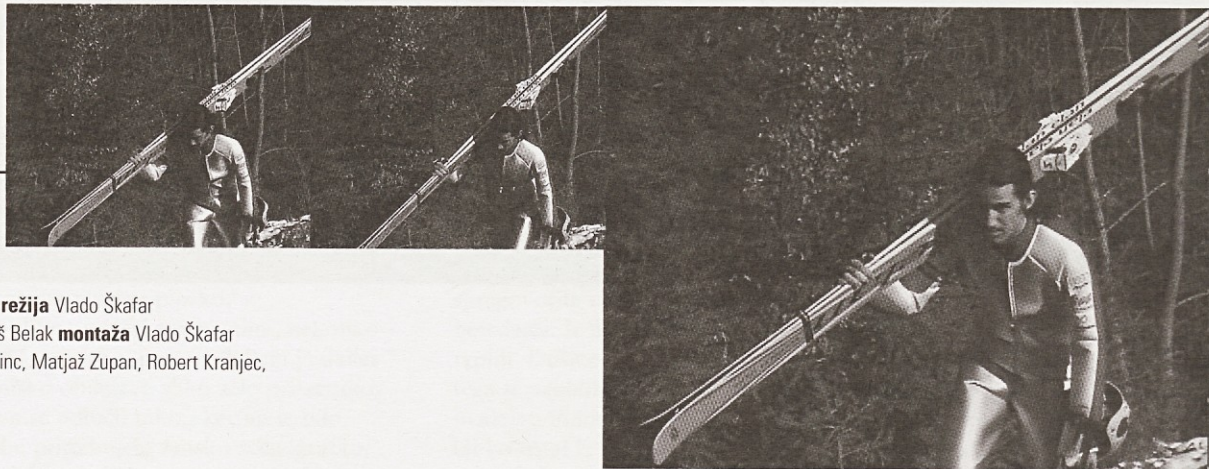

PETERKA: LETO ODLOČITVE

simon popek

35mm, barvni 120 min.

producent Gustav Film, RTV Slovenija **režija** Vlado Škafar

scenarij Vlado Škafar **fotografija** Aleš Belak **montaža** Vlado Škafar

nastopajo Primož Peterka, Renata Bohinc, Matjaž Zupan, Robert Kranjec, Uroš Peterka

Pri oceni celovečernega dokumentarnega prvenca Vlada Škafarja se bom, hočeš-nočeš, moral obregnuti tudi ob prevladujoče (bolj ali manj strokovne) reakcije, ki so ob premiernem prikazovanju v Celju do mene pricurjale bodisi prek medijev bodisi prek osebnih stikov. Več ko je bilo – povečini negativnih – odzivov na Škafarjev film, bolj mi je postajalo jasno, da je Slovenijo in tukajšnjo kinematografsko javnost po dolgem času doletela malodane neznana (ali vsaj neobičajna) filmska forma, celovečerni avtorski dokumentarec, predvajan s 35-milimetrskega filmskega traku.

Če odštejem lanskoletno *Zgodbo gospoda P.F. Karpa* Godine, ki je izhajal iz televizijskega medija in kot takšen niti ni mogel prevzeti prave kinematografske formule, potem se sploh ne spomnim, kdaj je bil slovenski dokumentarni film nazadnje predvajan v kinu. Ta podatek je v kontekstu mojega pisanja zgolj trivialen in kvečjemu odraža mačehovski odnos do dokumentarca na Slovenskem, ki je povečini getoiziran, deklasiran in zreduciran na televizijski format. Kadar seveda sploh lahko govorimo o klasičnem dokumentarcu, ki z redkimi izjemami (Helena Koder, Maja Weiss) na naših tleh tako rekoč ne obstaja več. Ob številnih negativnih reakcijah, ki so za glavni argument "proti" navajale dolžino filma in njegovo skrajno neinformativnost, je vse bolj postajalo jasno, da prihaja do temeljnega nesporazuma o tem, kaj sploh je filmski dokumentarec; kakšna je pri njem vloga režiserja in kaj gledalec lahko pričakuje oziroma kaj je sploh upravičen pričakovati.

Na tem mestu bi lahko posegel po zgodovinskih knjigah, enciklopedijah ali teoretskih spisih in začel navajati citate, a se bom vzdržal in sledil "profani" razlagi, ki ji sam najbolj zaupam in je zame merodajna. Namreč: filmski dokumentarec se v svoj najzlahtnejši obliki ne razlikuje dosti od fikcijskega filma, je podobno režiran in občasno manipulira tako z gledalcem kot s svojim subjektom. Skratka, nekateri najboljši dokumentarci v gledalca vsekozi sprožajo dvome o svoji avtentičnosti, resničnosti, "čistosti". Predvsem pa ne nastajajo zato, da bi gledalca informirali – vsaj ne v klasičnem pomenu besede. V tem grmu tudi tiči zajec; od Škafarja so (pre)mnogi pričakovali informativni portret padlega šampiona, kakršne običajno naplavi televizijska produkcija, z vsemi ključnimi fazami njegove zgodbe, prvih uspehov in konfrontacij s trene-

rji ter Smučarsko zvezo, medijsko izpostavljenimi aferami, ki so vključevale prepire okrog Primoževih dolgih las, avtomobilske nesreče ipd.

Peterka: leto odločitve pač ni celovečerni novinarski prispevek iz športne redakcije, temveč avtorski film, ki z vso legitimnostjo izkorišča strog, subjektiven pogled režiserja. Kar ne pomeni, da je film brez napak. Da ne bo pomote, s *Peterko* imam mestoma hude težave; v film se občasno prikradejo številni odvečni elementi in male nedoslednosti, kar gre pripisati režiserjevi neizkušenosti oziroma neodločnosti. Od prvega prizora dalje (piknik v naravi), ki ga Škafar tako po načinu kadriranja, osebnem angažmaju (komentarji režiserja v *offu*) in skrajno intimnem razpoloženju bržkone dolguje pokojnemu Robertu Kramerju (*Ghosts of Electricity*, 1997), učinkuje *Peterka*, vsaj zame, na dveh nivojih – kot ljubezenska zgodba med Primožem in Renato ter kot prikaz Primoževe osebne in profesionalne rehabilitacije. In prav zato v tem skrajno intimnem družinskem filmu številni prizori (pogovor z bratom, trenerska strategija ipd.) delujejo kot tujki, moč element, brez katerih bi film deloval veliko bolj konsistentno. Trdim ravno nasprotno od tistih, ki pogrešajo informativno razsežnost, namreč: *Peterka* je še premalo radikalen film in bi se moral še bolj potopiti v družinsko intimo Primoža in Renate, medtem ko bi lahko bil v pogledu Primoževe športne reafirmacije veliko bolj elegantno izpeljan. Pogrešal sem drugačne rešitve, kakšno sugestivno elipso, ki bi na primer nadomestila nemogočo – in hudo predolgo – sekvenco v nočnem baru, kjer domači proslavljajo bron iz Salt Lake Cityja. Prav sklepni del filma, Olimpiada in reakcije na ekipni uspeh, se izkaže kot najbolj problematičen, saj je očitno, da je v teh trenutkih dihotomija med Škafarjem-režiserjem in Škafarjem-navijačem največja, ter da pregrete strasti in emocije slednjega s premišljeno avtorsko vizijo, ki jo je zasnoval Škafar-režiser, ni povsem kompatibilna. Kar pomeni, da "navijaški pol" dokumentarca v skrajni konsekvenci zminira prefinjeno zastavljeno družinsko dramo. Zato pa se od Škafarja marsikateri slovenski režiser lahko uči, kako – tudi znotraj igranega filma – pristopiti k režiranju intimnih situacij, ki v slovenskem filmu povečini še vedno delujejo neprepričljivo. Letošnje slovensko filmsko bero si bom zapomnil po dveh filmih, ki ta intimni moment suvereno presežeta: *Peterka* in *Pod njenim oknom*.